

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Warszawa, dn. 5 lipca 2019 r.

DUS.II.076.7.2019.CG

**Przewodniczący
Zarządu
Regionu NSZZ „Solidarność”
Pomorza Zachodniego**

Szanowny Panie Przewodniczący,

Odpowiadając na petycję z dnia 4 kwietnia br., które wpłynęła do Ministerstwa Rodziny, Pracy Polityki Społecznej w dniu 11 kwietnia br., uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Z ww. petycji wynikają następujące postulaty pozostające w kompetencji ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego:

- uchylenie wygaszania emerytur pomostowych,
- wprowadzenie kryterium stażowego uprawniającego do przejścia na emeryturę bez względu na wiek,
- niewliczanie do minimalnego wynagrodzenia dodatków za wysługę lat.

1. Postulat uchylenia wygaszania emerytur pomostowych.

Spełnienie ww. postulatu oznaczałoby uchylenie przepisu pkt 5 art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r., poz. 1924), uzależniającego przyznanie prawa do emerytury pomostowej od wykonywania przed dniem 1 stycznia 1999 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (warunek ten powoduje, że system emerytur pomostowych ma charakter wygasający).

Należy podkreślić, że wymóg ten został wprowadzony zgodnie z Konstytucją RP. Potwierdził to Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 16 marca 2010 r. Sygn. akt K 17/09,

w którym orzekł m. in., że art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych w zakresie, w jakim przyznaje prawo do emerytury pomostowej wyłącznie pracownikom, którzy wykonywali prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed dniem 1 stycznia 1999 r., jest zgodny zarówno z zasadą zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz z zasadą ochrony praw nabytych wynikającymi z art. 2 Konstytucji oraz z zasadą równości wynikającą z art. 32 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu tego orzeczenia podkreślono, że zawarta w tym przepisie reguła wygaszania emerytur pomostowych nie narusza zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.), dalej powoływanej jako „ustawa emerytalna”, który zapowiadał stworzenie emerytur pomostowych nie zawierał bowiem obietnicy, że będą one rozwiązaniem trwałym. Zarówno nazwa tych świadczeń, jak i cele reformy emerytalnej oraz dokumentacja procesu legislacyjnego dowodzą, że emerytury pomostowe miały być rozwiązaniem przejściowym. Zdaniem Trybunału, art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych nie narusza także zasady ochrony praw nabytych. Do dnia wejścia w życie zaskarżonej ustawy (tj. do 1 stycznia 2009 r.) nie było bowiem ani możliwości efektywnego nabycia prawa do emerytury pomostowej, ani też ustalonych warunków nabywania tego prawa (wobec tego przed dniem 1 stycznia 2009 r. nie mogły powstać maksymalnie ukształtowane ekspektatywy tego prawa, które podlegałyby ochronie konstytucyjnej).

Trybunał stwierdził ponadto, że art. 4 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jest zgodny także z art. 32 ust. 1 Konstytucji. Każda osoba, która podejmowała pracę po rozpoczęciu reform emerytalnych, powinna mieć świadomość, że przechodzenie na emeryturę ma się odbywać co do zasady w podstawowym wieku emerytalnym (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn), a ustawodawca będzie zmierzał do stopniowego ograniczenia wszystkich wyjątków od tej zasady. Dlatego osoby, które podejmowały pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r. i po tej dacie, funkcjonowały w innym "otoczeniu prawnym". Z tego punktu widzenia nie można ich uznać za podmioty podobne, które powinny być jednakowo traktowane.

Z punktu widzenia ochrony interesów osób ubezpieczonych, którzy wykonywali do dnia 31 grudnia 2008 r. pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze należy również podkreślić, że w ustawie o emeryturach pomostowych występuje instytucja rekompensat. Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Przepis art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych doprecyzowuje, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, wynoszący co najmniej 15 lat (okres ten musi w całości przypadać przed dniem 1 stycznia 2009 r.). Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej lub innych przepisów.

Rekompensata, obliczana według wzoru określonego w art. 22 ustawy o emeryturach pomostowych, przyznawana jest na wniosek ubezpieczonego o emeryturę, w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w art. 173 i art. 174 ustawy emerytalnej (art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych). Przyznanie rekompensaty jest możliwe tylko wówczas, gdy do wniosku o emeryturę ubezpieczony dołączy odpowiednią dokumentację, potwierdzającą fakt wykonywania przez okres co najmniej 15 lat przed dniem 1 stycznia 2009 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej.

Przedstawiając powyższe, trzeba stwierdzić, że rozwiązania funkcjonujące w systemie emerytur pomostowych są prawidłowe i możliwie optymalnie chronią interesy osób wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Dodatkowo należy poinformować, że funkcjonujący system emerytur pomostowych jest obecnie przedmiotem prac Zespołu problemowego ds. ubezpieczeń społecznych Rady Dialogu Społecznego.

2. Postulat wprowadzenia kryterium stażowego uprawniającego do przejścia na emeryturę bez względu na wiek.

Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r. poz. 637) Rada Ministrów dokonuje przeglądu funkcjonowania systemu emerytalnego i przedkłada Sejmowi informację wraz z propozycjami zmian nie rzadziej niż co 4 lata.

Zespół Problemowy Rady Dialogu Społecznego do spraw Ubezpieczeń Społecznych rozpoczął proces przeglądu systemu emerytalnego w listopadzie 2018 r.

W jego trakcie dyskutowane są różne problemy w tym również zgłaszane przez partnerów społecznych zagadnienie wprowadzenia regulacji umożliwiających nabycie uprawnień emerytalnych bez względu na wiek.

W odniesieniu do tej kwestii, należy podkreślić, że z dniem 1 października 2017 r. zaczęły obowiązywać przepisy ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2017 r. poz. 38), przywracającej wiek emerytalny 60 lat – w przypadku kobiet i 65 lat – w przypadku mężczyzn, której projekt złożył Prezydent RP.

W trakcie prac parlamentarnych nad projektem ww. ustawy były również zgłaszane wnioski, aby do projektowanej ustawy wprowadzić rozwiązania uzależniające nabycie prawa do emerytury nie od przesłanki wieku emerytalnego, lecz tylko od określonego (odpowiednio długiego) stażu pracy ubezpieczonych (np. 35 lat – w przypadku kobiet i 40 lat – w przypadku mężczyzn).

Po rozważeniu zgłoszonych propozycji parlamentarzyści wybrali jednak rozwiązanie o charakterze powszechnym, które zawierał projekt prezydencki, uzależniające nabycie prawa do emerytury jedynie od przesłanki wieku, który jest różny – z uwagi na usprawiedliwione uwarunkowania historyczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe – ze względu na płeć ubezpieczonych. Ustawodawca uznał, że takie rozwiązanie jest właściwe mając na względzie ogół ubezpieczonych, zasady systemu emerytalnego i jego stabilność finansową.

Projekt prezydencki uzyskał także poparcie w Stanowisku Rady Ministrów.

Oprócz powyższego należy również zwrócić uwagę na fakt, że wprowadzenie do polskiego systemu emerytalnego możliwości uzyskania emerytury bez względu na wiek z uwagi na tylko odpowiednio długi staż pracy ubezpieczonych mogłoby budzić istotne zastrzeżenia o charakterze konstytucyjnym.

Zgodnie bowiem z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego, natomiast zakres i formy tego zabezpieczenia społecznego określa ustawa. Z przywołanego przepisu wynika, iż świadczenie w postaci emerytury uzależnione zostało przez ustrojodawcę od osiągnięcia tylko jednej przesłanki, tj. przesłanki wieku emerytalnego. Bezspornym pozostaje, że ustrojodawca pozostawia określenie zakresu i form zabezpieczenia społecznego ustawie zwykłej. W świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w art. 67 Konstytucji RP ustrojodawca akcentuje w ten sposób jeszcze wyraźniej dużą swobodę działania pozostawioną parlamentowi w zakresie „urzeczywistniania” prawa do zabezpieczenia społecznego, jego prawo decydowania, jakie rozwiązania uważa za

optymalne z punktu widzenia potrzeb obywateli oraz rozwoju gospodarczego kraju. Określając jednak zakres prawa do zabezpieczenia społecznego, ustawa nie może naruszyć istoty danego prawa. Ustawodawca nie dysponuje zatem pełną swobodą, ustalając krąg osób uprawnionych do nabycia świadczeń emerytalno-rentowych.

Trybunał stwierdził między innymi, że prawo ustawodawcy do określania zakresu zabezpieczenia społecznego obejmuje w szczególności prawo do wyznaczenia wieku emerytalnego w ramach pewnego przedziału czasowego, którego granice wyznacza istota prawa do emerytury (wyrok TK z 22 czerwca 1999 r., sygn. K 5/99, OTK ZU nr 5/1999, poz. 100). Jednocześnie w wyroku z dnia 7 maja 2014 r., sygn. akt K 43/12 (Dz. U. poz. 684), Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie wskazał, że „Konstytucyjne prawo do emerytury jest prawem do otrzymania świadczenia w formach i zakresie określonych w ustawie, należnym obywatelowi za jego wysługi lub zasługi związane z pracą, po osiągnięciu określonego wieku. Przy czym ów wiek jest jedynym konstytucyjnym warunkiem nabycia prawa do emerytury; inne warunki mogą być określone ustawą, co do wieku emerytalnego ustawodawca jest upoważniony i obowiązany określać jego wysokość, nie może jednak z niego zrezygnować.”

3. Postulat niewliczania do minimalnego wynagrodzenia dodatków za wysługę lat.

Odnosząc się do ww. postulatu, podkreślić należy, że w dniu 2 lipca br. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę, przewidujący wyłączenie dodatku za staż pracy z kategorii minimalnego wynagrodzenia za pracę z dniem 1 stycznia 2020 r. Rządowy projekt został skierowany do prac parlamentarnych.

Informuję jednocześnie, że zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

z up.
MINISTER
Andrzej Ziobnicki
PODSZEFKA I P.R.Z. STANU